

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ
И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FOREIGN TRADE AND ECONOMIC RELATIONS

**Analiza
vanjskotrgovinske
razmjene Bosne i
Hercegovine**

**I-IX
2017**

Sarajevo, novembar 2017. godine

SADRŽAJ

1. ROBNA RAZMJENA BOSNE I HERCEGOVINE.....	4
2. STRUKTURA ROBNE RAZMJENE PO ROBAMA.....	5
2.1 ROBNA RAZMJENA POLJOPRIVREDNIH I INDUSTRIJSKIH PROIZVODA.....	10
3. ROBNA RAZMJENA SA NAJZNAČAJNIJIM PARTNERIMA	11
4. STRUKTURA ROBNE RAZMJENE PO REGIONIMA	15
5. ROBNA RAZMJENA SA ZEMLJAMA EVROPSKE UNIJE	16
5.1 ROBNA RAZMJENA SA EU PO TB.....	17
5.2 ROBNA RAZMJENA SA HRVATSKOM	19
6. ROBNA RAZMJENA SA POTPISNICAMA SPORAZUMA CEFTA-E	20
6.1 ROBNA RAZMJENA PO ZEMLJAMA – POTPISNICAMA CEFTA-E	21
6.2 ROBNA RAZMJENA SA ZEMLJAMA CEFTA-E PO TARIFNIM BROJEVIMA (TB)	23
6.3 ROBNA RAZMJENA SA SRBIJOM	25
7. ROBNA RAZMJENA SA POTPISNICAMA SPORAZUMA EFTA-E	26
7.1 ROBNA RAZMJENA PO ZEMLJAMA – POTPISNICAMA EFTA-E	27
7.2 ROBNA RAZMJENA SA ZEMLJAMA EFTA-E PO TARIFNIM BROJEVIMA (TB)	28
8. ROBNA RAZMJENA BIH SA TURSKOM	30
9. ROBNA RAZMJENA BIH U SEKTORU POLJOPRIVREDE	32
STATISTIČKI DODATAK	35

UVODNE NAPOMENE

U ovom dokumentu su prezentovane detaljne informacije o robnoj razmjeni BiH za period I-IX 2017. godine.

- Ukupna robna razmjena Bosne i Hercegovine u periodu I-IX 2017. godine iznosila je 21,40 milijardi KM, što je za 2,73 milijarde KM ili 14,59% više u odnosu na robnu razmjenu ostvarenu u istom periodu 2016. godine.*
- U periodu I-IX 2017. godine uvezeno je robe u vrijednosti od 13,31 milijardu KM, što je za 12,65% više u odnosu na isti period 2016. godine. Istovremeno, ukupan izvoz iznosio je 8,09 milijardi KM i isti bilježi rast za 17,94% u posmatranom periodu. Trgovinski deficit u posmatranom periodu 2017. godine iznosio je 5,21 milijardu KM, što je za 5,30% više u odnosu na isti period prethodne godine. U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježen je rast izvoza, uvoza i deficita. Pokrivenost uvoza izvozom u periodu I-IX 2017. godine iznosila je 60,84%.*
- Evropska unija je i dalje naš glavni vanjskotrgovinski partner, tako da u ukupnom obimu robne razmjene EU učestvuje sa 65%, zatim zemlje potpisnice Sporazuma „CEFTA-e 2006“ učestvuju sa 14%, dok ostale zemlje učestvuju sa 21%.*
- Izvoz u EU ostvaruje učešće sa 72% u ukupnom bh izvozu, a uvoz iz zemalja EU učestvuje sa 61% u ukupnom bh uvozu. U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježen je rast izvoza u EU za 16%, rast uvoza iz EU za 11%, te pad trgovinskog deficita od 1%.*
- Izvoz u zemlje CEFTA-e učestvuje sa 16% u ukupnom bh izvozu, a uvoz iz zemalja CEFTA-e učestvuje sa 13% u ukupnom bh uvozu. Bosna i Hercegovina je u robnoj razmjeni sa zemljama CEFTA-e zabilježila rast izvoza za 32%, rast uvoza za 12% i pad trgovinskog deficita od 26%.*
- Izvoz u ostale zemlje (osim zemalja koje pripadaju grupacijama EU i CEFTA-e) ostvaruje učešće od 12% u ukupnom bh izvozu, dok uvoz iz ostalih zemalja u ukupnom bh uvozu učestvuje sa 26%.*
- Od glavnih trgovinskih partnera, najveću pokrivenost uvoza izvozom imamo sa: Austrijom od 147%, Slovenijom 104%, Njemačkom 77%, Hrvatskom 72%, te Italijom 60%.*
- Bosna i Hercegovina je u periodu I-IX 2017. godine najviše izvozila u: Njemačku (1,19 milijardi KM), Hrvatsku (945,62 miliona KM), Italiju (908,30 miliona KM), Srbiju (785,78 miliona KM), Sloveniju (716,79 miliona KM), Austriju (679,45 miliona KM), Tursku (291,56 miliona KM), te Crnu Goru (258,68 miliona KM).*
- U posmatranom periodu, Bosna i Hercegovina je najviše uvozila iz: Njemačke (1,55 milijardi KM), Italije (1,51 milijardu KM), Srbije (1,48 milijardi KM), Hrvatske (1,31 milijardu KM), Kine (869,61 milion KM), Slovenije (687,50 miliona KM), Rusije (593,52 miliona KM), te Turske (549,19 miliona KM).*

1. ROBNA RAZMJENA BOSNE I HERCEGOVINE

Tabela 1. Uporedni pregled robne razmjene BiH

Mil.KM

OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Prosjeak	Index 2017/2016
IZVOZ	6.294,73	6.418,84	6.692,17	6.863,28	8.094,59	6.872,72	117,94
UVOZ	11.156,79	11.905,00	11.808,95	11.811,90	13.305,70	11.997,67	112,65
OBIM	17.451,53	18.323,83	18.501,12	18.675,17	21.400,29	18.870,39	114,59
DEFICIT/SUFICIT	-4.862,06	-5.486,16	-5.116,78	-4.948,62	-5.211,11	-5.124,94	105,30
POKRIVENOST (%)	56,42	53,92	56,67	58,10	60,84	57,19	-

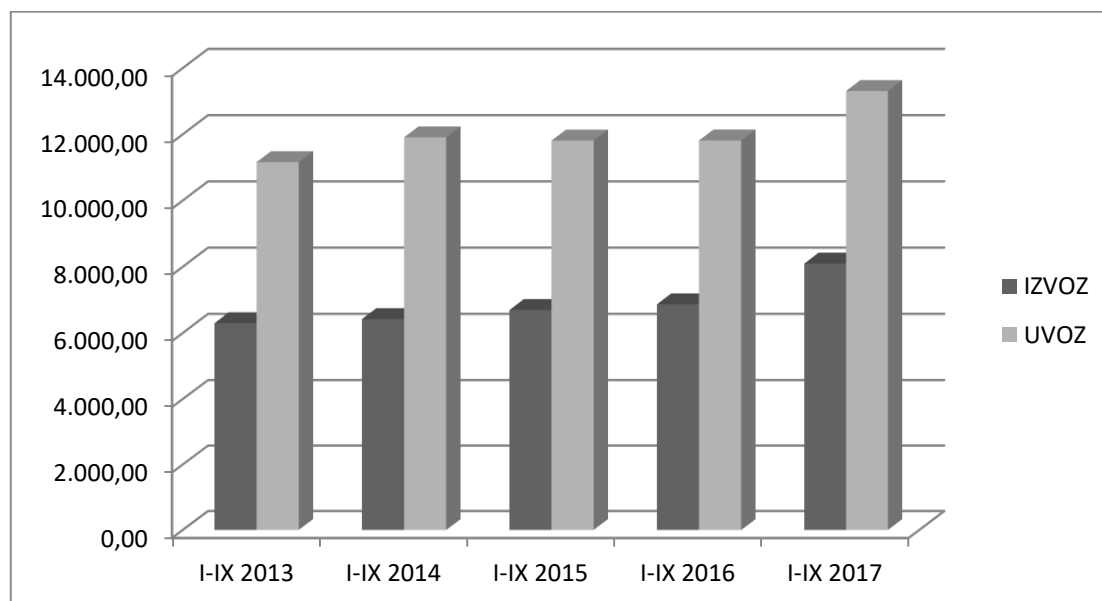
Izvor: Agencija za statistiku BiH

Posmatrajući period od pet godina, ukupna robna razmjena Bosne i Hercegovina, izvoz, uvoz, te pokrivenost uvoza izvozom bilježe trend rasta.

U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine, stopa rasta izvoza je veća od stope rasta uvoza, te je pokrivenost izvoza uvozom povećana za 3%.

Vanjskotrgovinski deficit Bosne i Hercegovine je i dalje izuzetno visok i prema podacima za period I-IX 2017. godine njegova vrijednost iznosi 5,21 milijardu KM, što je za 5,30% više u odnosu na isti period prethodne godine. Iako je veća stopa rasta izvoza od stope rasta uvoza, vrijednost uvezene robe je znatno veća od vrijednosti izvezene robe, što je rezultat rast vanjskotrgovinskog deficita.

Grafikon 1. Robna razmjena od I-IX za 2013./2017. godinu u mil. KM

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Na prethodno prikazanom grafikonu (Grafikon 1.) predstavljeno je kretanje izvoza i uvoza Bosne i Hercegovine u periodu od I-IX 2013. godine do I-IX 2017. godine.

2. STRUKTURA ROBNE RAZMJENE PO ROBAMA

Tabela 2. - Pregled proizvoda sa najvećim izvozom po TB

RB	TB	OPIS	Vrijednost izvoza (mil. KM)					Učešće 2017	Index
			I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	9401	Sjedala (osim onih iz tarifnog broja 9402)	435,71	459,85	464,20	490,85	514,42	6,36%	104,80
2	2716	Električna energija	388,33	224,82	218,16	212,87	337,56	4,17%	158,57
3	4407	Drvo obrađeno po dužini, debljine veće od 6 mm:	183,26	216,41	239,24	254,68	265,62	3,28%	104,30
4	7601	Aluminij u sirovim oblicima:	319,52	257,15	281,33	180,55	260,18	3,21%	144,10
5	9403	Ostali namještaj i njegovi dijelovi:	165,29	165,84	185,37	218,63	245,91	3,04%	112,48
6	6403	Obuća sa vanjskim đonovima od gume,	230,79	265,64	238,96	238,43	235,25	2,91%	98,67
7	8544	Izolirana žica, kablovi i ostali izolirani električni vodiči	74,40	100,39	140,43	149,72	197,10	2,43%	131,64
8	8708	Dijelovi i pribor motornih vozila iz tarifnih brojeva 8701 do 8705:	156,39	188,79	189,38	189,58	185,08	2,29%	97,63
9	6406	Dijelovi obuće, slični proizvodi i njihovi dijelovi:	83,20	109,97	121,74	142,11	161,59	2,00%	113,71
10	7213	Toplo valjana žica od željeza ili nelegiranog čelika	138,67	132,27	129,07	126,38	155,91	1,93%	123,37
Ukupno (1-10)			2.175,56	2.121,13	2.207,88	2.203,80	2.558,63	31,61%	116,10
Ostalo			4.119,17	4.297,71	4.484,29	4.659,48	5.535,96	68,39%	118,81
UKUPNO			6.294,73	6.418,84	6.692,17	6.863,28	8.094,59	100,00%	117,94

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Proizvodi koji su se najviše izvozili u periodu I-IX 2017. godine su:

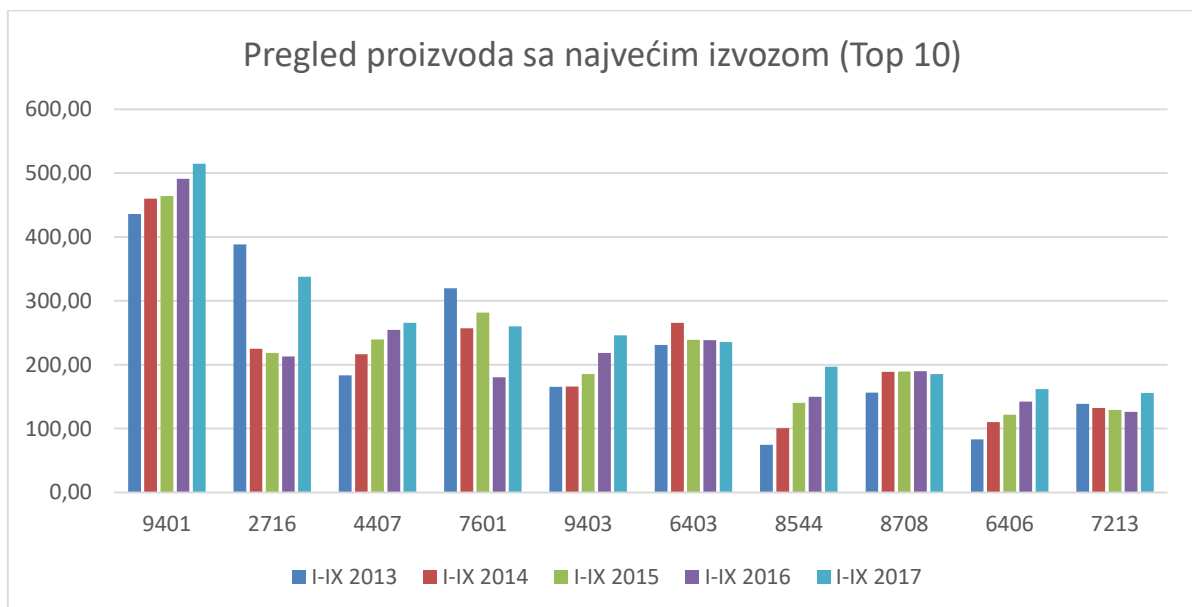
- sjedala (TB 9401) – 514,42 miliona KM, ↑5%,
- električna energija (TB 2716) – 337,56 miliona KM, ↑59%,
- obrađeno drvo po dužini debljine 6 mm (TB 4407) – 265,62 miliona KM, ↑4%,
- aluminij u sirovim oblicima (TB 7601) – 260,18 miliona KM, ↑44%.

Najveći doprinos na rast bh izvoza ima izvoz u:

- Hrvatsku - električne energije (TB 2716) – 208,86 miliona KM, ↑87% ;
- Srbiju - koksa i polukoksa od kamenog uglja, mrkog uglja (TB 2704) – 149,55 miliona KM, ↑153%;
- Hrvatsku - aluminija u sirovim oblicima (TB 7601) – 67,95 milion KM, ↑166%;
- Austriju - aluminija u sirovim oblicima (TB 7601) – 43,74 milion KM, ↑204%;
- Holandiju - biodizela i mješavine od njega (TB 3826) – 41,31 milion KM, ↑214%;
- Rusiju - lijekova (TB 3004) – 53,45 miliona KM, ↑84%.

U periodu I-IX 2017. godine zabilježen je izvoz ruda i koncentrata olova (TB 2607) u Crnu Goru u vrijednosti od 22,72 miliona KM, dok u istom period prethodne godine nije zabilježen izvoz ovog proizvoda u Crnu Goru.

Grafikon 2. Izvoz top 10 proizvoda u mil. KM

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Na prethodnom grafikonu (Grafikon 2.) prikazan je pregled proizvoda sa najvećom vrijednošću izvoza iz Bosne i Hercegovine u periodu I-IX 2017. godine.

U periodu od I-IX 2013. do I-IX 2017. godine zabilježen je rast izvoza sjedala (TB 9401), obrađenog drveta po dužini (TB 4407), ostalog namještaja (TB 9403), zatim izolirane žice, kablova (TB 8544), te dijelova obuće (TB 6406).

Tabela 3. - Pregled proizvoda sa najvećim uvozom po TB

RB	TB	OPIS	Vrijednost uvoza (mil. KM)					Učešće 2017	Index
			I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	2710	Naftna ulja i ulja dobivena od bitumenskih minerala, osim sirovih	753,95	748,31	642,56	557,20	684,74	5,15%	122,89
2	8703	Osobni automobili	368,74	380,88	408,77	447,94	518,42	3,90%	115,73
3	2709	Sirova nafta	833,66	741,91	494,35	368,15	389,18	2,92%	105,71
4	2701	Kameni ugalj; briketi i slična kruta goriva od kamenog uglja:	237,43	229,46	252,86	174,10	348,20	2,62%	200,00
5	3004	Lijekovi (osim proizvoda iz tarifnih brojeva 3002, 3005 i 3006)	289,11	361,82	315,27	324,78	330,83	2,49%	101,86
6	2716	Električna energija	90,73	65,16	69,10	90,11	206,85	1,55%	229,55
7	4107	Goveđe kože (uključujući bivolje) i kože kopitara, dalje obrađivane	105,42	133,28	145,27	155,83	158,37	1,19%	101,63
8	8517	Telefonski aparati, uključujući telefone za mobilne radiotelefonske mreže ili druge bežične mreže	107,81	109,12	132,91	140,85	147,21	1,11%	104,52
9	2711	Naftni plinovi i ostali plinoviti ugljenvodnici:	180,17	165,04	164,44	110,94	133,79	1,01%	120,60
10	8708	Dijelovi i pribor motornih vozila iz tarifnih brojeva 8701 do 8705:	120,37	134,12	132,00	132,67	124,53	0,94%	93,86
Ukupno (1-10)			3.087,39	3.069,09	2.757,55	2.502,56	3.042,12	22,86%	121,56
Ostalo			8.069,40	8.835,91	9.051,40	9.309,34	10.263,59	77,14%	110,25
UKUPNO			11.156,79	11.905,00	11.808,95	11.811,90	13.305,70	100,00%	112,65

Izvor: Agencija za statistiku BiH

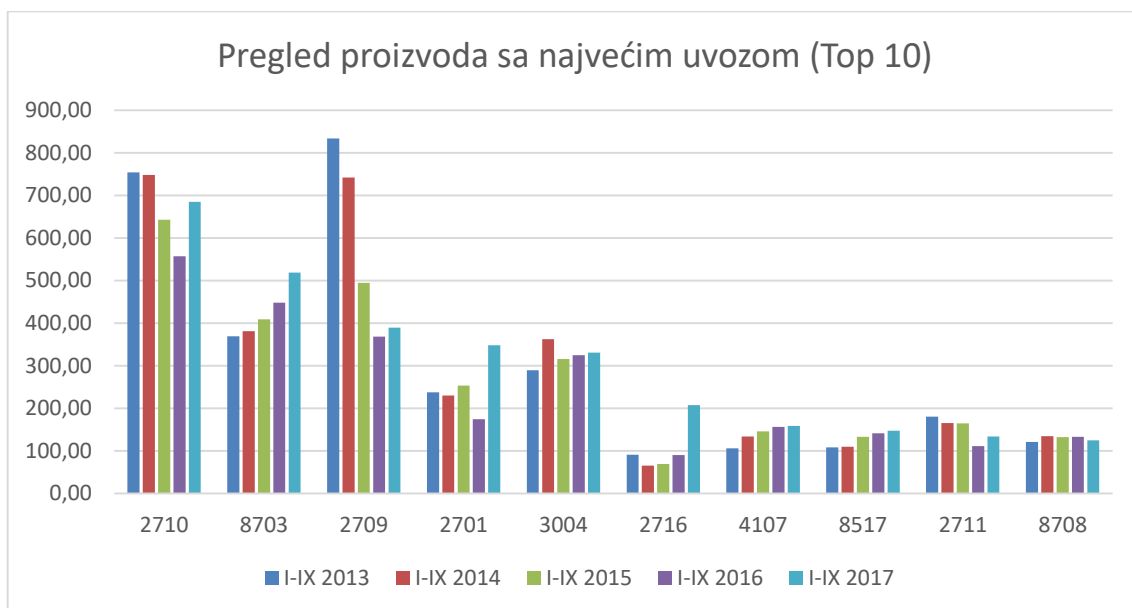
Proizvodi koji su se najviše uvozili u periodu I-IX 2017. godine su:

- naftna ulja, osim sirovih (TB 2710)- 684,74 miliona KM, ↑23%,
- osobni automobili (TB 8703) – 518,42 miliona KM, ↑16%,
- sirova nafta (TB 2709) – 389,18 miliona KM, ↑6%,
- kameni ugalj, briketi (TB 2701) – 348,20 miliona KM, ↑100%.

Najveći doprinos na rast bh uvoza ima uvoz iz:

- SAD-a - kamenog uglja, briketa (TB 2701) – 295,04 miliona KM, ↑150%;
- Italije - naftnih ulja, osim sirovih (TB 2710) – 205,77 miliona KM, ↑40%;
- Hrvatske - električne energije (TB 2716) – 83,22 miliona, ↑162%;
- Hrvatske - naftnih ulja, osim sirovih (TB 2710) – 327,86 miliona KM, ↑17%;
- SAD-a - životinjskih ili biljnih masti i ulja i njihovih frakcija (TB 1518) – 42,83 miliona KM, ↑245%.

Grafikon 3. Uvoz top 10 proizvoda u mil. KM

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Na prethodnom grafikonu (Grafikon 3.) prikazan je pregled proizvoda sa najvećom vrijednošću uvoza u Bosnu i Hercegovinu u periodu I-IX 2017. godine.

U periodu od I-IX 2013. do I-IX 2017. godine zabilježen je rast uvoza osobnih automobila (TB 8703), električne energije (TB 2716), te govedih koža i koža kopitara (TB 4107), dok je pad uvoza zabilježen kod sirove nafte (TB 2709).

Tabela 4. - Pregled proizvoda sa najvećim deficitom po TB

RB	TB	OPIS	Vrijednost Deficita (mil. KM)					Učešće 2017	Index
			I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	2710	Naftna ulja i ulja dobivena od bitumenskih minerala, osim sirovih	-583,36	-565,80	-562,46	-474,61	-612,43	11,75%	129,04
2	8703	Osobni automobili	-366,76	-377,20	-403,31	-444,24	-515,08	9,88%	115,95
3	2709	Sirova nafta	-833,66	-741,89	-494,32	-368,15	-389,18	7,47%	105,71
4	2701	Kameni uglalj; briketi i slična kruta goriva od kamenog uglja	-236,87	-229,28	-252,84	-174,09	-348,20	6,68%	200,01
5	3004	Lijekovi	-227,37	-289,20	-249,29	-271,44	-247,89	4,76%	91,32
6	4107	Goveđe kože (uključujući bivolje) i kože kopitara, osim kože iz tarifnog broja 4114	-97,68	-127,72	-137,45	-145,30	-147,35	2,83%	101,41
7	8517	Telefonski aparati, uključujući telefone za mobilne radiotelefonske mreže ili druge bežične mreže	-106,05	-107,58	-123,11	-137,01	-142,85	2,74%	104,26
8	2711	Naftni plinovi i ostali plinoviti ugljenvodonici:	-180,00	-164,80	-164,40	-110,93	-132,88	2,55%	119,79
9	8502	Električni generatorski agregati i rotacijski pretvarači (konvertori)	-2,66	-4,32	-3,72	-5,08	-106,33	2,04%	2.093,34
10	4011	Nove pneumatske gume	-70,22	-74,69	-82,54	-96,42	-104,12	2,00%	107,98
Ukupno (1-10)			-2.704,62	-2.682,47	-2.473,44	-2.227,26	-2.746,31	52,70%	123,30
Ostalo			-2.157,44	-2.803,69	-2.643,34	-2.721,36	-2.464,80	47,30%	90,57
UKUPNO			-4.862,06	-5.486,16	-5.116,78	-4.948,62	-5.211,11	100,00%	105,30

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Proizvodi koji su zabilježili najveći deficit u periodu I-IX 2017. godine su:

- naftna ulja, osim sirovih (TB 2710) – 612,43 miliona KM, ↑29%,
- osobni automobili (TB 8703) – 515,08 miliona KM, ↑16%,
- sirova nafta (TB 2709) – 389,18 miliona KM, ↑6%,
- kameni uglalj, briketi (TB 2701) – 348,20 miliona KM, ↑100%.

Najveći doprinos na rast bh deficita ima deficit u robnoj razmjeni:

- kamenog uglja, briketa (TB 2701) – 348,20 miliona KM, ↑100%,
- naftnih ulja, osim sirovih (TB 2710) – 612,43 miliona KM, ↑29%,
- električnih generatorskih agregata i rotacijskih pretvarača (konvertori) (TB 8502) – 106,33 miliona KM, ↑1993%
- osobnih automobila (TB 8703) – 515,08 miliona KM, ↑16%.

2.1 Robna razmjena poljoprivrednih i industrijskih proizvoda

Tabela 5. - Struktura robne razmjene po vrstama proizvoda

Mil.KM

Vrsta proizvoda		I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Učešće 2017	Index
IZVOZ	Industrija	5.728,61	5.910,00	6.044,27	6.152,09	7.292,90	90,10%	118,54
	Poljoprivreda	566,13	508,83	647,90	711,18	801,69	9,90%	112,73
	UKUPNO	6.294,73	6.418,84	6.692,17	6.863,28	8.094,59	100,00%	117,94
UVOZ	Industrija	9.086,59	9.858,02	9.668,07	9.663,55	10.985,73	82,56%	113,68
	Poljoprivreda	2.070,20	2.046,98	2.140,87	2.148,34	2.319,97	17,44%	107,99
	UKUPNO	11.156,79	11.905,00	11.808,95	11.811,90	13.305,70	100,00%	112,65
DEFICIT/ SUFICIT	Industrija	-3.357,98	-3.948,02	-3.623,81	-3.511,46	-3.692,84	70,86%	105,17
	Poljoprivreda	-1.504,07	-1.538,14	-1.492,97	-1.437,16	-1.518,28	29,14%	105,64
	UKUPNO	-4.862,06	-5.486,16	-5.116,78	-4.948,62	-5.211,11	100,00%	105,30

Izvor podataka: Agencija za statistiku BiH

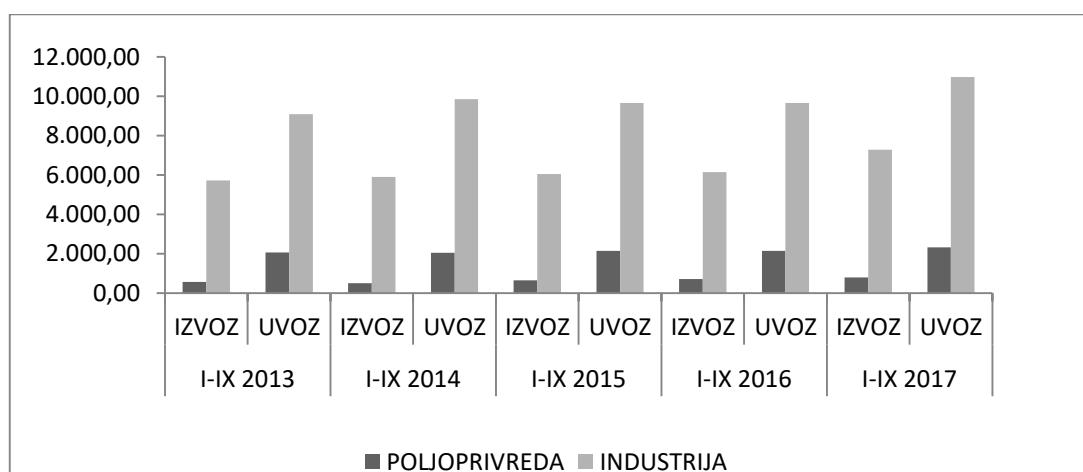
* Poljoprivredni i industrijski proizvodi su razvrstani po WTO

Posmatrajući period od pet godina, zabilježen je rast izvoza i uvoza industrijskih i poljoprivrednih proizvoda.

U periodu I-IX 2017. godine učešće industrijskih proizvoda u ukupnom bh izvozu je 90%, dok poljoprivredni proizvodi učestvuju sa 10%.

Industrijski proizvodi učestvuju sa 83% u ukupnom bh uvozu, dok poljoprivredni proizvodi sa 17%.

Grafikon 4. - Učešće u robnoj razmjeni industrijskih i poljoprivrednih proizvoda (%)

Izvor podataka: Agencija za statistiku BiH

Na prethodnom grafikonu (Grafikon 4.) prikazano je učešće industrijskih i poljoprivrednih proizvoda u ukupnom uvozu i izvozu Bosne i Hercegovine za period od I-IX 2013. godine do I-IX 2017. godine.

3. ROBNA RAZMJENA SA NAJZNAČAJNIJIM PARTNERIMA

Tabela 6. - BiH izvoz po zemljama - najznačajnijim partnerima

RB	DRŽAVA	Vrijednost (mil.KM)					Učešće 2017	Index
		I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	NJEMAČKA	990,97	1.001,96	1.051,60	1.118,12	1.185,97	14,65%	106,07
2	HRVATSKA	943,28	710,11	698,18	722,47	945,62	11,68%	130,89
3	ITALIJA	747,84	903,75	924,82	831,46	908,30	11,22%	109,24
4	SRBIJA	541,73	570,06	589,97	573,41	785,78	9,71%	137,04
5	SLOVENIJA	508,28	517,55	551,31	587,18	716,79	8,86%	122,07
6	AUSTRIJA	503,94	566,60	570,86	550,52	679,45	8,39%	123,42
7	TURSKA	124,65	156,52	260,75	256,84	291,56	3,60%	113,52
8	CRNA GORA	207,36	204,52	206,82	175,48	258,68	3,20%	147,42
9	NIZOZEMSKA	83,90	92,07	109,46	146,64	189,73	2,34%	129,39
10	MAĐARSKA	99,64	137,45	139,45	148,84	182,56	2,26%	122,65
Ukupno (1-10)		4.751,59	4.860,59	5.103,24	5.110,95	6.144,44	75,91%	120,22
Ostale zemlje		1.543,15	1.558,25	1.588,93	1.752,33	1.950,15	24,09%	111,29
UKUPNO		6.294,73	6.418,84	6.692,17	6.863,28	8.094,59	100,00%	117,94

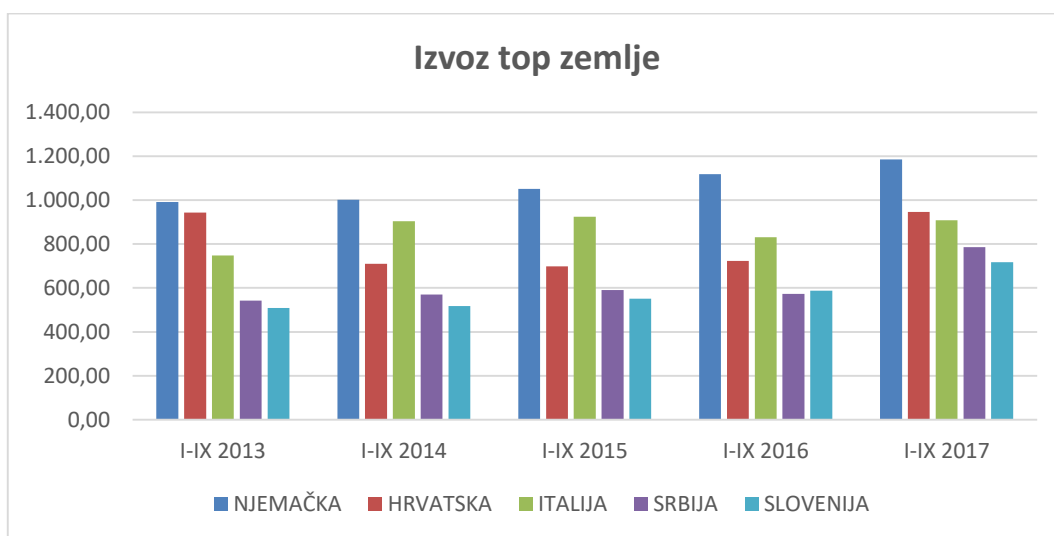
Izvor podataka: Agencija za statistiku BiH

Navedenih deset zemalja ima učešće od 76% u ukupnom bh izvozu u periodu I-IX 2017.godine.

Bosna i Hercegovina je u posmatranom periodu najviše izvozila u: Njemačku (1,19 milijardi KM), Hrvatsku (945,62 miliona KM), Italiju (908,30 miliona KM), Srbiju (785,78 miliona KM), Sloveniju (716,79 miliona KM), Austriju (679,45 miliona KM), Tursku (291,56 miliona KM), te Crnu Goru (258,68 miliona KM).

U periodu I-IX 2017. godine zabilježen je rast izvoza od 18%, a najveći doprinos tom rastu imao je izvoz u: Hrvatsku 3,25 p.p, Srbiju 3,09 p.p, Sloveniju 1,89 p.p, Austriju 1,88 p.p, te u Crnu Goru 1,21 p.p.

Grafikon 5. - Najznačajnije zemlje u izvozu (mil.KM)

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Na prethodnom grafikonu (Grafikon 5.) prikazan je izvoz u zemlje u koje Bosna i Hercegovina najviše izvozila u periodu I-IX 2017. godine.

Posmatrajući period od pet godina, rast izvoza zabilježen je u Njemačku, Srbiju, te Sloveniju.

Tabela 7. - BiH uvoz po zemljama - najznačajnijim partnerima

RB	DRŽAVA	Vrijednost (mil.KM)					Učešće 2017	Index
		I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	NJEMAČKA	1.275,54	1.386,48	1.416,50	1.485,74	1.547,17	11,63%	104,13
2	ITALIJA	1.081,58	1.221,23	1.292,01	1.382,91	1.511,83	11,36%	109,32
3	SRBIJA	1.064,19	1.188,06	1.279,35	1.344,55	1.483,40	11,15%	110,33
4	HRVATSKA	1.486,23	1.405,07	1.251,30	1.178,84	1.314,39	9,88%	111,50
5	KINA	640,13	944,44	819,05	811,03	869,61	6,54%	107,22
6	SLOVENIJA	570,76	571,88	572,59	615,96	687,50	5,17%	111,61
7	RUSIJA	1.074,70	932,20	711,31	511,74	593,52	4,46%	115,98
8	TURSKA	361,66	418,90	470,55	501,43	549,19	4,13%	109,52
9	AUSTRIJA	379,52	391,04	412,32	409,17	462,35	3,47%	113,00
10	SAD	286,72	361,03	350,30	234,26	447,40	3,36%	190,98
UKUPNO (1-10)		8.221,02	8.820,33	8.575,28	8.475,62	9.466,34	71,14%	111,69
Ostale zemlje		2.935,78	3.084,67	3.233,67	3.336,27	3.839,36	28,86%	115,08
UKUPNO		11.156,79	11.905,00	11.808,95	11.811,90	13.305,70	100,00%	112,65

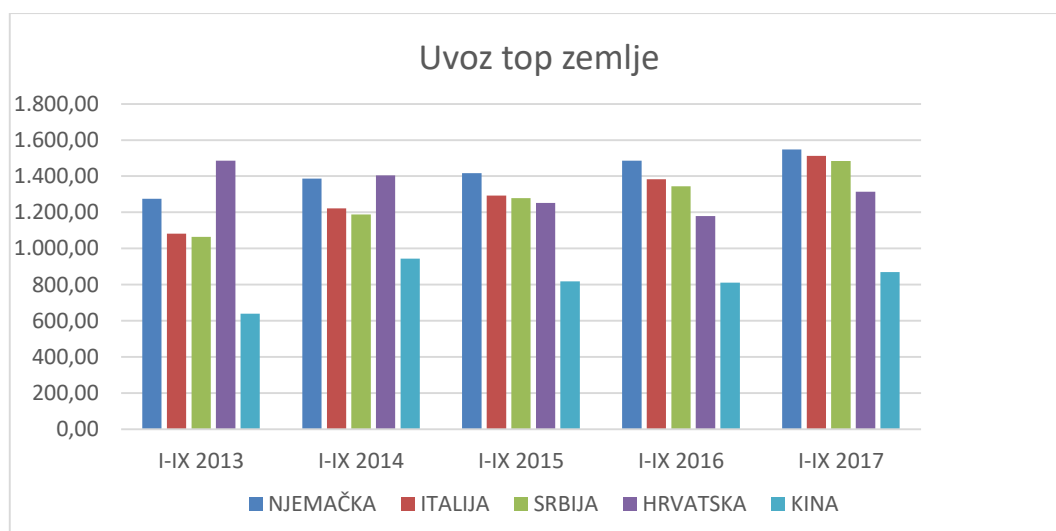
Izvor podataka: Agencija za statistiku BiH

Navedenih deset zemalja ima učešće od 71% u ukupnom bh **uvozu** u periodu I-IX 2017. godine.

Bosna i Hercegovina je u periodu I-IX 2017. godine najviše uvozila iz: Njemačke (1,55 milijardi KM), Italije (1,51 milijardu KM), Srbije (1,48 milijardi KM), Hrvatske (1,31 milijardu KM), Kine (869,61 milion KM), Slovenije (687,50 miliona KM), Rusije (593,52 miliona KM), te Turske (549,19 miliona KM).

U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježen je rast uvoza od 12,65%, a najveći doprinos rastu uvoza ima uvoz iz: SAD-a 1,80 p.p, Srbije 1,18 p.p, Hrvatske 1,15 p.p, Italije 1,09 p.p, te iz Danske 0,87 p.p.

Grafikon 6. Najznačajnije zemlje u uvozu (mil.KM)

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Na prethodnom grafikonu (Grafikon 6.) prikazan je uvoz iz zemalja iz kojih je Bosna i Hercegovina najviše uvozila u periodu I-IX 2017. godine.

Uvoz iz Njemačke, Italije i Srbije bilježi trend rasta.

Tabela 8. - BiH deficit po zemljama - najznačajnijim partnerima

RB	DRŽAVA	Vrijednost (mil.KM)					Učešće	Index
		I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	KINA	-632,62	-934,89	-798,96	-791,69	-842,17	16,16%	106,38
2	SRBIJA	-522,46	-618,01	-689,38	-771,14	-697,61	13,39%	90,47
3	ITALIJA	-333,74	-317,48	-367,19	-551,45	-603,53	11,58%	109,44
4	RUSIJA	-1.031,13	-876,91	-648,59	-453,81	-498,02	9,56%	109,74
5	SAD	-267,41	-332,66	-305,78	-185,61	-390,17	7,49%	210,21
6	HRVATSKA	-542,95	-694,96	-553,12	-456,38	-368,77	7,08%	80,80
7	NJEMAČKA	-284,57	-384,52	-364,90	-367,62	-361,20	6,93%	98,25
8	POLJSKA	-230,49	-239,95	-266,86	-273,60	-305,65	5,87%	111,71
9	TURSKA	-237,01	-262,38	-209,81	-244,59	-257,63	4,94%	105,33
10	BRAZIL	-197,85	-126,39	-132,94	-154,52	-146,32	2,81%	94,69
Ukupno (1-10)		-4.280,23	-4.788,15	-4.337,52	-4.250,40	-4.471,06	85,80%	105,19
Ostale zemlje		-581,83	-698,01	-779,25	-698,22	-740,05	14,20%	105,99
UKUPNO		-4.862,06	-5.486,16	-5.116,78	-4.948,62	-5.211,11	100,00%	105,30

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Navedenih deset zemalja učestvuje u ukupnom bh deficitu od 86% u periodu I-IX 2017. godine.

U posmatranom periodu 2017. godine Bosna i Hercegovina je najveći deficit zabilježila sa: Kinom (842,17 miliona KM), Srbijom (697,61 milion KM), Italijom (603,53 miliona KM), Rusijom (498,02 miliona KM), te sa SAD-om (390,17 miliona KM).

Poređenjem perioda I-IX 2017. godine sa istim periodom 2016. godine, zabilježen je značajan rast deficita u robnoj razmjeni sa SAD- om od 110%.

4. STRUKTURA ROBNE RAZMJENE PO REGIONIMA

Tabela 9. - Izvoz po regionima

RB	Region	Vrijednost (mil.KM)					Index	Učešće 2017
		I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	EU	4.677,78	4.705,61	4.833,36	4.998,10	5.816,87	116,38	71,86
2	CEFTA	972,74	966,87	1.008,24	990,31	1.306,78	131,96	16,14
3	EFTA	112,84	134,32	111,48	128,82	130,47	101,28	1,61
4	UoST*	124,65	156,52	260,75	256,84	291,56	113,52	3,60
5	Ostatak svijeta	406,73	455,51	478,34	489,21	548,91	112,20	6,78
Ukupno		6.294,73	6.418,84	6.692,17	6.863,28	8.094,59	117,94	100,00

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

Tabela 10. - Uvoz po regionima

RB	Region	Vrijednost (mil.KM)					Index	Učešće 2017
		I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	EU	6.771,41	7.085,75	7.135,73	7.336,68	8.136,15	110,90	61,15%
2	CEFTA	1.203,01	1.348,36	1.452,44	1.511,89	1.692,30	111,93	12,72%
3	EFTA	67,58	71,61	77,16	80,22	93,08	116,04	0,70%
4	UoST*	361,66	418,90	470,55	501,43	549,19	109,52	4,13%
5	Ostatak svijeta	2.753,14	2.980,38	2.673,07	2.381,68	2.834,98	119,03	21,31%
Ukupno		11.156,79	11.905,00	11.808,95	11.811,90	13.305,70	112,65	100,00%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

Tabela 11. - Deficit/Suficit po regionima

RB	Region	Vrijednost (mil.KM)					Index	Učešće 2017
		I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017		
1	EU	-2.093,63	-2.380,14	-2.302,37	-2.338,58	-2.319,28	99,17	44,51%
2	CEFTA	-230,28	-381,49	-444,19	-521,58	-385,52	73,91	7,40%
3	EFTA	45,26	62,71	34,33	48,60	37,39	76,93	-0,72%
4	UoST*	-237,01	-262,38	-209,81	-244,59	-257,63	105,33	4,94%
5	Ostatak svijeta	-2.346,41	-2.524,86	-2.194,73	-1.892,47	-2.286,07	120,80	43,87%
Ukupno		-4.862,06	-5.486,16	-5.116,78	-4.948,62	-5.211,11	105,30	100,00%

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje Ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine, u robnoj razmjeni sa EU zabilježen je rast izvoza (16%), rast uvoza (11%), te pad deficita (1%).

U istom periodu u robnoj razmjeni sa zemljama članicama CEFTA-e zabilježen je značajan rast izvoza (32%), rast uvoza (12%), te pad deficita (26%).

Robnu razmjenu sa Turskom u periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine karakteriše rast izvoza (14%), uvoza (10%) i deficita (5%).

Bosna i Hercegovina bilježi suficit jedino sa EFTA-om. U posmatranom periodu 2017. godine, zabilježen je rast izvoza (1%), rast uvoza (16%), te pad suficita od 23%.

Pokrivenost uvoza izvozom BiH sa zemljama članicama EU u posmatranom periodu iznosila je 71%, sa zemljama članicama CEFTA-e 77%, sa Turskom 53%, te sa „Ostatkom svijeta“ 19%.

Najveću pokrivenost uvoza izvozom BiH je ostvarila sa potpisnicama EFTA-e od 140%.

5. ROBNA RAZMJENA SA ZEMLJAMA EVROPSKE UNIJE

Tabela 12. - Uporedni pregled robne razmjene BiH sa EU

Mil.KM

OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Prosjek	Index
IZVOZ	4.677,78	4.705,61	4.833,36	4.998,10	5.816,87	5.006,35	116,38
UVOZ	6.771,41	7.085,75	7.135,73	7.336,68	8.136,15	7.293,14	110,90
OBIM	11.449,18	11.791,37	11.969,09	12.334,78	13.953,03	12.299,49	113,12
DEFICIT/SUFICIT	-2.093,63	-2.380,14	-2.302,37	-2.338,58	-2.319,28	-2.286,80	99,17
POKRIVENOST (%)	69,08	66,41	67,73	68,12	71,49	-	-

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U periodu I-IX 2017. godine ukupan **izvoz** BiH u EU iznosio je 5,82 milijarde KM, što je za 818,77 miliona KM više u odnosu na isti period 2016. godine i predstavlja rast od 16%.

U ukupnom izvozu u EU najveće učešće ima Njemačka (20,39%), Hrvatska (16,26%), Italija (15,61%), Slovenija (12,32%), te Austrija (11,68%). (Prilog 1)

U periodu I-IX 2017. godine vrijednost **uvoza** iz EU iznosila je 8,14 milijardi KM, što je za 799,47 miliona KM više u odnosu na na isti period 2016. godine i predstavlja rast od 11%.

Najveće učešće u ukupnom uvozu iz EU ima Njemačka (19,02%), zatim Italija (18,58%), te Hrvatska (16,15%). (Prilog 2)

U periodu I-IX 2017. godine vrijednost **deficita** sa zemljama EU iznosila je 2,32 milijarde KM, gdje je deficit smanjen za 19,30 miliona KM ili za 1% u odnosu na isti period 2016. godine.

Najveće učešće u deficitu u BiH razmjeni sa EU bilježe Italija (26,02%), Hrvatska (15,90%), Njemačka (15,57%), te Poljska (13,18%). (Prilog 3)

Pokrivenost uvoza izvozom sa zemljama EU u periodu I-IX 2017. godine iznosila je 71%.

5.1 Robna razmjena sa EU po TB

Tabela 13. - Struktura BiH izvoza u EU po TB

Mil.KM

RB	TB	OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Učešće 2017	Index
1	9401	Sjedala (osim onih iz tarifnog broja 9402)	423,80	428,21	421,90	448,72	467,79	8,04%	104,25
2	7601	Aluminij u sirovim oblicima:	314,68	250,09	258,95	167,99	249,23	4,28%	148,36
3	6403	Obuća sa vanjskim đonovima od gume, plastične mase, kože	227,67	261,84	234,88	235,65	232,17	3,99%	98,52
4	9403	Ostali namještaj i njegovi dijelovi:	144,69	146,51	158,73	190,75	214,91	3,69%	112,67
5	2716	Električna energija	198,09	57,34	97,90	114,06	211,58	3,64%	185,49
Ukupno (1-5)			1.308,92	1.143,99	1.172,36	1.157,18	1.375,70	23,65%	118,88
Ostalo			3.368,86	3.561,62	3.661,00	3.840,92	4.441,17	76,35%	115,63
UKUPNO			4.677,78	4.705,61	4.833,36	4.998,10	5.816,87	100,00%	116,38

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Navedene grupe proizvoda koje BiH izvozi u EU imaju učešće od 24% u ukupnom bh izvozu u EU u periodu I-IX 2017. godine i sve su industrijski proizvodi.

U periodu I-IX 2017. godine, najveći doprinos na rast bh izvoza u EU ima izvoz u:

- Hrvatsku - električne energije (TB 2716) – 208,86 miliona KM, ↑87% ;
- Hrvatsku - aluminija u sirovim oblicima (TB 7601) – 67,95 milion KM, ↑166%;
- Austriju - aluminija u sirovim oblicima (TB 7601) – 43,74 milion KM, ↑204%;
- Holandiju - biodizela i mješavine od njega (TB 3826) – 41,31 milion KM, ↑214%.

Posmatrajući period od pet godina, zabilježen je rast izvoza u EU sjedala i ostalog namještaja.

Tabela 14. - Struktura BiH uvoza iz EU po TB**Mil.KM**

RB	TB	OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Učešće 2017	Index
1	2710	Naftna ulja i ulja dobivena od bitumenskih minerala, osim sirovih	708,87	670,86	568,60	489,63	597,57	7,34%	122,05
2	8703	Osobni automobili i druga motorna vozila	344,69	359,17	382,67	418,24	466,25	5,73%	111,48
3	3004	Lijekovi (osim proizvoda iz tarifnih brojeva 3002, 3005 i 3006)	224,78	237,65	251,14	255,75	263,94	3,24%	103,20
4	4107	Goveđe kože i kože kopitara, osim kože iz tarifnog broja 4114:	97,50	123,85	135,69	145,41	150,35	1,85%	103,40
5	2716	Električna energija	75,03	22,79	37,96	47,12	133,82	1,64%	283,98
Ukupno (1-5)			1.450,87	1.414,32	1.376,07	1.356,15	1.611,92	19,81%	118,86
Ostalo			5.320,53	5.671,43	5.759,66	5.980,53	6.524,23	80,19%	109,09
UKUPNO			6.771,41	7.085,75	7.135,73	7.336,68	8.136,15	100,00%	110,90

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Navedene grupe proizvoda koje BiH uvozi iz EU imaju učešće 20% u ukupnom bh uvozu iz EU u periodu I-IX 2017. godine.

U periodu I-IX 2017. godine, najveći doprinos na rast bh uvoza iz EU ima uvoz iz:

- Italije - naftnih ulja, osim sirovih (TB 2710) – 205,77 miliona KM, ↑40%;
- Hrvatske - električne energije (TB 2716) – 83,22 miliona, ↑162%;
- Hrvatske - naftnih ulja, osim sirovih (TB 2710) – 327,86 miliona KM, ↑17%;
- Slovenije – električne energije (TB 2716) – 21,31 milion KM, gdje je zabilježen enorman rast uvoza, jer je u istom periodu 2016. godine vrijednost uvoza bila 56,31 hiljadu KM.

Posmatrajući period od pet godina, zabilježen je rast uvoza iz EU osobnih automobila, lijekova, goveđih koža, te električne energije.

5.2 Robna razmjena sa Hrvatskom

Tabela 15. - Robna razmjena BiH sa Hrvatskom po vrstama proizvoda

Mil.KM

God.	I-IX	IZVOZ	INDEX izvoz	UVOZ	INDEX uvoz	OBIM	DEFICIT/SUFICIT	INDEX deficit	POKRIVENOST (%)
2013	Ind.	794,58	-	1.076,35	-	1.870,94	-281,77	-	73,82
	Polj.	148,69	-	409,87	-	558,57	-261,18	-	36,28
	Ukupno	943,28	-	1.486,23	-	2.429,51	-542,95	-	63,47
2014	Ind.	626,39	79	1.066,86	99	1.693,25	-440,47	156	58,71
	Polj.	83,72	56	338,20	83	421,92	-254,49	97	24,75
	Ukupno	710,11	75	1.405,07	95	2.115,17	-694,96	128	50,54
2015	Ind.	621,27	99	907,11	85	1.528,39	-285,84	65	68,49
	Polj.	76,91	92	344,19	102	421,10	-267,27	105	22,35
	Ukupno	698,18	98	1.251,30	89	1.949,49	-553,12	80	55,80
2016	Ind.	634,08	102	849,92	94	1.483,99	-215,84	76	74,60
	Polj.	88,39	115	328,93	96	417,32	-240,54	90	26,87
	Ukupno	722,47	103	1.178,84	94	1.901,31	-456,38	83	61,29
2017	Ind.	858,62	135	979,70	115	1.838,32	-121,07	56	87,64
	Polj.	87,00	98	334,69	102	421,69	-247,70	103	25,99
	Ukupno	945,62	131	1.314,39	111	2.260,01	-368,77	81	71,94

Izvor: Agencija za statistiku BiH

*Poljoprivredni i industrijski proizvodi su razvrstani po WTO

Bosna i Hercegovina je u periodu I-IX 2017. godine u Hrvatsku izvezla robe u vrijednosti od 945,62 miliona KM, što je za 31% više u odnosu na isti period prethodne godinu. Uvoz iz Hrvatske u posmatranom periodu 2017. godine iznosio je 1,31 milijardu KM i veći je za 11% u odnosu na uvoz u istom periodu prethodne godine. Vanjskotrgovinski deficit u robnoj razmjeni sa Hrvatskom manji je za 19% u odnosu na isti period prethodne godine i iznosi 368,77 miliona KM. Pokrivenost uvoza izvozom sa Hrvatskom u periodu I-IX 2017. godine iznosila je 72%.

Izvoz u Hrvatsku u periodu I-IX 2017. godine učestvuje sa 11,68% u ukupnom bh izvozu, dok uvoz iz Hrvatske učestvuje sa 9,88% u ukupnom bh uvozu.

U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine, zabilježen je rast izvoza industrijskih proizvoda u Hrvatsku (35%), rast uvoza industrijskih proizvoda (15%), te značajan pad deficita u razmjeni industrijskim proizvodima (44%).

U razmjeni poljoprivrednim proizvodima zabilježen je pad izvoza (2%), rast uvoza (2%), te rast trgovinskog deficita (3%).

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše **izvozili** u Hrvatsku u periodu I-IX 2017. godine su: vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima (2202 10) u vrijednosti od 14,51 milion KM; mlijeko i pavlaka, sa sadržajem masti većim od 1%, ali ne većim od 6% po masi (0401 20) u vrijednosti od 8,95 miliona KM; slatki keksi (1905 31) u vrijednosti od 7,11 miliona KM, te vafli i oblatne (1905 32) u vrijednosti od 5,00 miliona KM.

Industrijski proizvodi koji su se najviše **izvozili** u Hrvatsku, u posmatranom periodu 2017. godine su: električna energija (2716 00) u vrijednosti od 208,86 miliona KM; legure aluminija (7601 20) u vrijednosti od 67,95 miliona KM; rešetke, mreže i ograde zavarene na mjestima ukrštanja od žice, najmanje dimenzije poprečnog presjeka 3 mm ili veće i veličine otvora 100 cm² ili većeg (7314 20) u vrijednosti od 28,68 miliona KM; te gornji dijelovi obuće i njihovi dijelovi, osim umetaka za ojačanje (6406 10) u vrijednosti od 25,67 miliona KM.

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše **uvozili** iz Hrvatske u periodu I-IX 2017. godine su: pivo dobiveno od slada (2203 00) u vrijednosti od 46,12 miliona KM; pšenica i suražica, ostala (1001 99) u vrijednosti od 19,31 milion KM; ostali prehrambeni proizvodi koji nisu spomenuti niti uključeni na drugom mjestu, npr. složeni alkoholni preparati, izoglučni, laktozni, te glukozni sirupi, itd (2106 90) u vrijednosti od 17,51 milion KM; te vode mineralne i gazirane vode sa dodatim šećerom (2202 10) u vrijednosti od 16,16 miliona KM.

Od **industrijskih proizvoda** iz Hrvatske su se najviše **uvozila**: naftna ulja, osim sirovih, ostala (2710 19) u vrijednosti od 266,09 miliona KM; električna energija (2716 00) u vrijednosti od 83,22 miliona KM; laka ulja i preparati (2710 12) u vrijednosti od 61,77 miliona KM; ostali portland-cement, osim bijelog (2523 29) u vrijednosti od 41,03 miliona KM; te butan (2711 13) u vrijednosti od 31,24 miliona KM.

6. ROBNA RAZMJENA SA POTPISNICAMA SPORAZUMA CEFTA-e

Tabela 16. - Uporedni pregled robne razmjene BiH sa CEFTA-om

Mil. KM

OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Prosjeak	Index
IZVOZ	972,74	966,87	1.008,24	990,31	1.306,78	1.048,99	131,96
UVOZ	1.203,01	1.348,36	1.452,44	1.511,89	1.692,30	1.441,60	111,93
OBIM	2.175,75	2.315,22	2.460,68	2.502,20	2.999,08	2.490,58	119,86
DEFICIT/SUFICIT	-230,28	-381,49	-444,19	-521,58	-385,52	-392,61	73,91
POKRIVENOST	80,86%	71,71%	69,42%	65,50%	77,22%		

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U periodu I-IX 2017. godine ukupan **izvoz** BiH u CEFTA-u iznosio je 1,31 milijardu KM, što je za 316,47 miliona KM više u odnosu na isti period prethodne godine i predstavlja rast od 32%.

U posmatranom periodu vrijednost **uvoza** iz CEFTA-e iznosila je 1,69 milijardi KM, što je za 180,41 milion KM više u odnosu na isti period prethodne godine i predstavlja rast od 12%. Posmatrajući period od pet godina zabilježen je rast uvoza u BiH.

U periodu I-IX 2017. godine vrijednost **deficita** sa zemljama CEFTA-e iznosila je 385,52 miliona KM, gdje je deficit smanjen u odnosu na isti period prethodne godine za 23% (ili za 136,06 miliona KM). Posmatrajući period od pet godina zabilježen je rast vanjskotrgovinskog deficita BiH u robnoj razmjeni sa CEFTA-om.

Stopa rasta izvoza je znatno veća od stope rasta uvoza, što je dovelo do rasta stope pokrivenosti za 11,72%, te pokrivenost uvoza izvozom sa zemljama CEFTA-e u posmatranom periodu 2017. godine iznosi 77,22%.

6.1 Robna razmjena po zemljama – potpisnicama CEFTA-e

Tabela 17. - Robna razmjena po zemljama potpisnicama CEFTA-e

Mil.KM

Potpisnica	I-IX 2016		I-IX 2017		Index
	IZVOZ	% Učešća	IZVOZ	% Učešća	
Albanija	33,31	3,36%	32,38	2,48%	97,22
Crna Gora	175,48	17,72%	258,68	19,80%	147,42
Kosovo*	108,97	11,00%	116,67	8,93%	107,06
Makedonija	97,72	9,87%	110,63	8,47%	113,22
Moldavija	1,42	0,14%	2,63	0,20%	184,71
Srbija	573,41	57,90%	785,78	60,13%	137,04
Ukupno CEFTA	990,31	100,00%	1.306,78	100,00%	131,96
Potpisnica	UVOZ	% Učešća	UVOZ	% Učešća	Index
Albanija	11,27	0,75%	18,31	1,08%	162,46
Crna Gora	30,59	2,02%	63,86	3,77%	208,75
Kosovo*	12,85	0,85%	13,28	0,78%	103,35
Makedonija	109,99	7,28%	111,48	6,59%	101,35
Moldavija	2,63	0,17%	1,98	0,12%	75,11
Srbija	1.344,55	88,93%	1.483,40	87,66%	110,33
Ukupno CEFTA	1.511,89	100,00%	1.692,30	100,00%	111,93
Potpisnica	DEFICIT/SUFICIT	% Učešća	DEFICIT/SUFICIT	% Učešća	Index
Albanija	22,04	-4,23%	14,08	-3,65%	63,87
Crna Gora	144,88	-27,78%	194,82	-50,53%	134,47
Kosovo*	96,12	-18,43%	103,39	-26,82%	107,56
Makedonija	-12,28	2,35%	-0,85	0,22%	6,89
Moldavija	-1,21	0,23%	0,65	-0,17%	-53,64
Srbija	-771,15	147,85%	-697,61	180,95%	90,46
Ukupno CEFTA	-521,58	100,00%	-385,52	100,00%	73,91

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Po rezoluciji VSUN 1244

U periodu I-IX 2017. godine u ukupnom izvozu u zemlje CEFTA-e (1,31 milijardi KM), Srbija ostvaruje najveće učešće od 60% (785,78 miliona KM), a Crna Gora učestvuje sa 20% (258,68 miliona KM). Navedene zemlje zajedno učestvuju sa 80% u ukupnom bh izvozu u zemlje potpisnice CEFTA-e.

U posmatranom periodu zabilježen je značajan rast izvoza u Srbiju (37%), u Crnu Goru (47%), te u Moldaviju (85%), dok je pad izvoza zabilježen u Albaniju (3%).

U ukupnom uvozu iz zemalja CEFTA-e (1,69 milijardi KM), Srbija ostvaruje najznačajnije učešće od 88% (1,48 milijardi KM), dok Makedonija učestvuje sa 7% (111,48 miliona KM), a Crna Gora sa 4% (63,86 miliona KM). Navedene zemlje zajedno učestvuju sa 99% u ukupnom bh uvozu iz zemalja potpisnica CEFTA-e.

U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine, zabilježen je rast uvoza iz Crne Gore od 109%, zatim Albanije od 62%, Srbije od 10%.

U posmatranom periodu 2017. godine BiH je ostvarila najveći deficit u razmjeni sa Srbijom od 697,61 milion KM.

6.2 Robna razmjena sa zemljama CEFTA-e po tarifnim brojevima (TB)

Tabela 18. - Struktura BiH izvoza u zemlje CEFTA-e po TB

Mil.KM

RB	TB	OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Učešće 2017	Index
1	2704	Koks i polukoks od kamenog uglja, mrkog uglja ili treseta, aglomerirani ili ne; retortni ugalj:	25,69	52,81	90,92	62,10	153,06	11,71%	246,46
2	2716	Električna energija	147,99	115,20	95,87	74,59	98,00	7,50%	131,38
3	7213	Toplo valjana žica od željeza ili nelegiranog čelika u nepravilno (labavo) namotanim kolutima:	59,69	72,28	82,07	73,04	84,43	6,46%	115,60
4	7214	Šipke od željeza ili nelegiranog čelika samo kovane, toplo valjane	64,10	69,99	75,66	97,35	82,27	6,30%	84,51
5	4407	Drvo obrađeno po dužini piljenjem, debljine veće od 6 mm:	49,19	44,15	46,25	53,62	63,05	4,82%	117,59
Ukupno (1-5)			346,65	354,42	390,77	360,70	480,81	36,79%	133,30
Ostalo			626,08	612,45	617,48	629,61	825,97	63,21%	131,19
Ukupan izvoz u zemlje CEFTA-e			972,74	966,87	1.008,24	990,31	1.306,78	100,00%	131,96

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U periodu I-IX 2017. godine najveće učešće u ukupnom izvozu na tržište CEFTA-e imaju: koks i polukoks (TB 2704) od 12%; električna energija (TB 2716) od 8%; toplo valjana žica (TB 7213) od 7%; šipke od željeza ili nelegiranog čelika (TB 7214) od 6%; te obrađeno drvo (TB 4407) od 5%.

Posmatrajući period od pet godina zabilježen je rast izvoza koksa, toplo valjane žice, te obrađenog drveta.

U periodu I-IX 2017. godine, najveći doprinos na rast bh izvoza u CEFTA-u ima izvoz u:

- Srbiju - koksa i polukoksa (TB 2704) – 149,55 miliona KM, ↑153% ;
- Srbiju- električne energije (TB 2716) – 78,77 miliona KM, ↑33% ;
- Srbiju - toplo valjane žice (TB 7213) – 51,34 miliona KM, ↑36%;
- Crnu Goru - željeznih ili čeličnih konstrukcija (TB 7308) – 18,13 milion KM, ↑237%.

Tabela 19. - Struktura BiH uvoza iz zemalja CEFTA-e po TB

Mil.KM

RB	TB	OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Učešće 2017	Index
1	2710	Naftna ulja i ulja dobivena od bitumenskih minerala, osim sirovih	41,03	73,37	70,82	63,92	85,59	5,06%	133,91
2	2716	Električna energija	15,70	42,36	31,14	42,99	73,04	4,32%	169,89
3	1512	Ulje od sjemena suncokreta, šafranike ili pamuka i njihove frakcije	20,67	16,24	35,71	63,12	67,66	4,00%	107,19
4	1005	Kukuruz:	52,60	56,26	49,16	73,65	55,04	3,25%	74,74
5	1206	Suncokretovo sjeme, nezavisno je li lomljeno ili ne:	7,59	15,28	34,25	37,63	53,86	3,18%	143,13
Ukupno (1-5)			137,58	203,51	221,09	281,30	335,19	19,81%	119,15
Ostalo			1.065,43	1.144,84	1.231,35	1.230,59	1.357,11	80,19%	110,28
Ukupan uvoz iz zemalja CEFTA-e			1.203,01	1.348,36	1.452,44	1.511,89	1.692,30	100,00%	111,93

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U periodu I-IX 2017. godine najveće učešće u ukupnom uvozu iz CEFTA-e imaju: naftna ulja (TB 2710) od 5%; električna energija (TB 2716) od 4,32%; ulje od sjemena suncokreta (TB 1512) od 4%; kukuruz (TB 1005) od 3,25%; te suncokretovo sjeme (TB 1206) od 3,18%.

Posmatrajući period od pet godina zabilježen je rast uvoza električne energije, suncokretovog ulja, te suncokretovog sjemena.

U periodu I-IX 2017. godine, najveći doprinos na rast bh uvoza iz CEFTA-e ima uvoz iz:

- Srbije - električne energije (TB 2716) – 64,45 miliona KM, ↑85% ;
- Crne Gore - aluminija u sirovim oblicima (TB 7601) – 31,68 miliona KM, ↑779% ;
- Srbije - naftnih ulja, osim sirovih (TB 2710) – 85,59 miliona KM, ↑34%;
- Srbije - pšenice i suražice (TB 1001) – 46,99 miliona KM, ↑55%.

6.3 Robna razmjena sa Srbijom

Tabela 20. - Robna razmjena BiH sa Srbijom po vrstama proizvoda

Mil.KM

God.	I-IX	IZVOZ	INDEX izvoz	UVOZ	INDEX uvoz	OBIM	DEFICIT/SUFICIT	INDEX deficit	POKRIVENOST (%)
2013	Ind.	471,62	-	592,70	-	1.064,32	-121,08	-	79,57
	Polj.	70,11	-	471,49	-	541,60	-401,37	-	14,87
	Ukupno	541,73	-	1.064,19	-	1.605,91	-522,46	-	50,91
2014	Ind.	485,29	103	676,45	114	1.161,74	-191,16	158	71,74
	Polj.	84,77	121	511,61	109	596,38	-426,85	106	16,57
	Ukupno	570,06	105	1.188,06	112	1.758,12	-618,01	118	47,98
2015	Ind.	501,47	103	695,82	103	1.197,29	-194,35	102	72,07
	Polj.	88,50	104	583,53	114	672,03	-495,02	116	15,17
	Ukupno	589,97	103	1.279,35	108	1.869,33	-689,38	112	46,12
2016	Ind.	477,02	95	738,79	106	1.215,81	-261,77	135	64,57
	Polj.	96,39	109	605,76	104	702,14	-509,37	103	15,91
	Ukupno	573,41	97	1.344,55	105	1.917,95	-771,14	112	42,65
2017	Ind.	687,64	144	839,00	114	1.526,65	-151,36	58	81,96
	Polj.	98,14	102	644,39	106	742,53	-546,26	107	15,23
	Ukupno	785,78	137	1.483,40	110	2.269,18	-697,61	90	52,97

Izvor: Agencija za statistiku BiH

*Poljoprivredni i industrijski proizvodi su razvrstani po WTO

Bosna i Hercegovina je u periodu I-IX 2017. godine u Srbiju izvezla robe u vrijednosti od 785,78 miliona KM, što je za 37% više u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz iz Srbije iznosio je 1,48 milijardi KM i veći je za 10% u odnosu na vrijednost uvoza u istom periodu prethodne godine. Vanjskotrgovinski deficit u robnoj razmjeni sa Srbijom iznosio je 697,61 milion KM i manji je za 10% u odnosu na isti period prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom sa Srbijom iznosila je 53%.

Izvoz u Srbiju u periodu I-IX 2017. godine učestvuje sa 10% u ukupnom bh izvozu, dok uvoz iz Srbije učestvuje sa 11% u ukupnom bh uvozu.

U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine, došlo je do rasta izvoza industrijskih proizvoda od 44% i rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda od 2%. Zabilježen je rast uvoza industrijskih proizvoda od 14% i rast uvoza poljoprivrednih proizvoda od 6%. Zabilježen je značajan pad vanjskotrgovinskog deficita od 42% kod industrijskih proizvoda, te blagi rast deficita od 7% kod poljoprivrednih proizvoda.

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše **izvozili** u Srbiju, u periodu I-IX 2017. godine su: maline, kupine, dudovi (murve), loganske bobice, crne, bijele i crvene ribizle i ogrozdi (0811 20) u vrijednosti od 24,05 miliona KM; uljane pogače i ostali čvrsti ostaci dobijeni pri ekstrakciji ulja od soje, nemljeveni, mljeveni ili peletizovani (2304 00) u vrijednosti od 6,50 miliona KM; ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od kokoši vrste Gallus domesticus (1602 32) u vrijednosti od 5,95 miliona KM; te mlijeko i pavla sa sadržajem masti većim od 1%, ali ne većim od 6% po masi (0401 20) u vrijednosti od 5,46 miliona KM.

Industrijski proizvodi koji su se najviše **izvozili** u Srbiju u posmatranom periodu 2017. godine su: koks i polukoks od kamenog uglja, mrkog uglja ili treseta (2704 00) u vrijednosti od 149,55 miliona KM; električna energija (2716 00) u vrijednosti od 78,77 miliona KM; toplo valjana žica od željeza ili nelegiranog čelika kružnog poprečnog presjeka promjera manjeg od 14 mm (7213 91) u vrijednosti od 45,18 miliona KM, te šipke od željeza ili nelegiranog čelika sa udubljenjima, rebrima, žljebovima ili drugim deformacijama dobivenim u procesu valjanja ili uvrnute poslije valjanja (7214 20) u vrijednosti od 26,47 miliona KM.

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše **uvozili** iz Srbije u periodu od I-IX 2017. godine su: suncokretovo sjeme (1206 00) u vrijednosti od 53,72 miliona KM; sirovo ulje od sjemena suncokreta (1512 11) u vrijednosti od 53,35 miliona KM; kukuruz, koji nije sjemenski (1005 90) u vrijednosti od 46,16 miliona KM; te pšenica i suražica, ostala (1001 99) u vrijednosti od 44,46 miliona KM.

Od **industrijskih proizvoda** najviše su se **uvozili** iz Srbije: naftna ulja, osim sirovih, ostala (2710 19) u vrijednosti od 65,36 miliona KM; električna energija (2716 00) u vrijednosti od 64,45 miliona KM; laka ulja i preparati (2710 12) u vrijednosti od 20,23 miliona KM.

7. ROBNA RAZMJENA SA POTPISNICAMA SPORAZUMA EFTA-e

Tabela 21. - Uporedni pregled robne razmjene BiH sa EFTA-om

Mil.KM

OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Prosjek	Index
IZVOZ	112,84	134,32	111,48	128,82	130,47	123,59	101,28
UVOZ	67,58	71,61	77,16	80,22	93,08	77,93	116,04
OBIM	180,42	205,94	188,64	209,03	223,55	201,52	106,95
DEFICIT/SUFICIT	45,26	62,71	34,33	48,60	37,39	45,66	76,93
POKRIVENOST (%)	166,97	187,57	144,49	160,59	140,17	-	-

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U periodu I-IX 2017. godine ukupan **izvoz** BiH u EFTA-u iznosio je 130,47 miliona KM, što je za 1,65 miliona KM više u odnosu na isti period 2016. godine i predstavlja rast od 1,28%.

U posmatranom periodu 2017. godine vrijednost **uvoza** iz EFTA-e iznosila je 93,08 miliona KM, što je za 12,87 miliona KM više u odnosu na isti period 2016. godine i predstavlja rast od 16%.

U periodu I-IX 2017. godine vrijednost **suficita** sa zemljama EFTA-e iznosila je 37,39 miliona KM, gdje je suficit smanjen za 23% .

Pokrivenost uvoza izvozom sa zemljama EFTA-e u posmatranom periodu 2017. godine iznosila je 140%.

7.1 Robna razmjena po zemljama – potpisnicama EFTA-e

Tabela 22. - Robna razmjena po zemljama potpisnicama EFTA-e

Mil.KM

POTPISNICA	I - IX 2016		I - IX 2017		INDEX
	IZVOZ	% učešća	IZVOZ	% učešća	
Island	0,08	0,06	0,04	0,03%	45,16
Lihtenštajn	1,22	0,94	0,76	0,58%	62,25
Norveška	13,63	10,58	13,35	10,23%	97,97
Švicarska	113,89	88,41	116,33	89,16%	102,14
Ukupno EFTA	128,82	100,00	130,47	100,00%	101,28
POTPISNICA	UVOZ	% učešća	UVOZ	% učešća	INDEX
Island	0,97	1,21	0,39	0,42%	40,02
Lihtenštajn	0,07	0,08	0,06	0,07%	94,22
Norveška	8,51	10,60	10,04	10,78%	117,98
Švicarska	70,67	88,10	82,60	88,73%	116,87
Ukupno EFTA	80,22	100,00	93,08	100,00%	116,04
POTPISNICA	DEFICIT/SUFICIT	% učešća	DEFICIT/SUFICIT	% učešća	INDEX
Island	-0,89	-1,82	-0,35	-0,94%	39,53
Lihtenštajn	1,15	2,36	0,69	1,85%	60,39
Norveška	5,12	10,54	3,32	8,87%	64,72
Švicarska	43,22	88,92	33,73	90,21%	78,05
Ukupno EFTA	48,60	100,00	37,39	100,00%	76,93

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U periodu I-IX 2017. godine Bosna i Hercegovina je izvezla robu u EFTA-u u vrijednosti od 130,47 miliona KM, dok je vrijednosti uvoza bila 93,08 miliona KM, što je dovelo do suficita od 37,39 miliona KM.

Bosna i Hercegovina jedino u robnoj razmjeni sa EFTA-om ostvaruje suficit, međutim taj suficit ima trend pada.

Švicarka je najznačajniji vanjskotrgovinski partner BiH, ukoliko posmatramo zemlje članice EFTA-e i njeno učešće u izvozu i uvozu je 89%.

U posmatranom periodu samo je u Švicarku zabilježen rast izvoza, dok je u ostalim zemljama EFTA-e zabilježen pad izvoza. U istom periodu Bosna i Hercegovina je zabilježila rast uvoza iz Švicarske i Norveške.

7.2 Robna razmjena sa zemljama EFTA-e po tarifnim brojevima (TB)

Tabela 23. - Struktura BiH izvoza u zemlje EFTA-e po TB

Mil.KM

RB	TB	OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Učešće 2017	Index
1	2716	Električna energija	42,24	52,29	24,38	24,21	27,98	21,45%	115,57
2	9403	Ostali namještaj i njegovi dijelovi	6,38	7,94	10,87	10,81	12,93	9,91%	119,63
3	7308	Željezne ili čelične konstrukcije (osim montažnih zgrada iz tarifnog broja 9406) i dijelovi konstrukcija	4,56	7,18	7,36	8,43	8,65	6,63%	102,60
4	7610	Konstrukcije (osim montažnih zgrada iz tarifnog broja 9406) i dijelovi konstrukcija	4,06	4,10	7,38	5,90	7,12	5,46%	120,71
5	9401	Sjedala (osim onih iz tarifnog broja 9402)	0,40	4,34	3,88	5,35	6,56	5,03%	122,65
Ukupno (1-5)			57,65	75,85	53,87	54,71	63,25	48,48%	115,62
Ostalo			55,19	58,47	57,61	74,11	67,22	51,52%	90,70
Ukupan izvoz u zemlje EFTA-e			112,84	134,32	111,48	128,82	130,47	100,00%	101,28

Izvor: Agencija za statistiku BiH

U periodu I-IX 2017. godine najveće učešće u ukupnom izvozu na tržište EFTA-e imaju sljedeći proizvodi: električna energija (TB 2716) od 21,45%; ostali namještaj i njegovi dijelovi (TB 9403) od 9,91%; željezne ili čelične konstrukcije (osim montažnih zgrada iz tarifnog broja 9406) i dijelovi konstrukcija (TB 7308) od 6,63%; konstrukcije (osim montažnih zgrada iz tarifnog broja 9406) i dijelovi konstrukcija (TB 7610) od 5,46%; te sjedala (osim onih iz tarifnog broja 9402) i njihovi dijelovi (TB 9401) od 5,03%.

Posmatrajući period od pet godina zabilježen je rast izvoza ostalog namještaja, željeznih ili čeličnih konstrukcija, te sjedala, dok je kod izvoza električne energije zabilježen pad.

U periodu I-IX 2017. godine, najveći doprinos na rast bh izvoza u EFTA-u ima izvoz u:

- Švicarsku - električne energije (TB 2716) – 27,98 miliona KM, ↑16%;
- Švicarsku- ostalog namještaja (TB 9403) – 11,66 miliona KM, ↑24%;
- Norvešku - konstrukcija (TB 7610) – 3,89 miliona KM, ↑80%.

Tabela 24. - Struktura BiH uvoza iz zemalja EFTA-e po TB

Mil.KM

RB	TB	OPIS	I-IX 2013	I-IX 2014	I-IX 2015	I-IX 2016	I-IX 2017	Učešće 2017	Index
1	3004	Lijekovi (osim proizvoda iz tarifnih brojeva 3002, 3005 i 3006)	11,84	9,44	9,89	12,68	13,72	14,74%	108,26
2	3002	Ljudska krv; životinjska krv pripravljena za terapijsku	11,66	9,64	11,16	11,54	12,36	13,28%	107,08
3	8431	Dijelovi prepoznatljivi kao namijenjeni isključivo ili uglavnom za mašine iz tarifnih brojeva 8425 do 8430	0,03	0,05	0,05	0,14	5,24	5,63%	*
4	7901	Cink u sirovim oblicima	0,00	0,00	2,78	2,50	4,34	4,66%	173,38
5	3808	Insekticidi, rodenticidi, fungicidi, herbicidi, sredstva protiv klijanja	3,25	3,48	3,72	4,32	3,40	3,65%	78,75
Ukupno (1-5)			26,79	22,61	27,60	31,17	39,06	41,96%	125,31
Ostalo			40,79	49,00	49,56	49,05	54,02	58,04%	110,15
Ukupan uvoz iz zemalja EFTA-e			67,58	71,61	77,16	80,22	93,08	100,00%	116,04

Izvor: Agencija za statistiku BiH

*% Index je veći od 999%

U periodu I-IX 2017. godine najveće učešće u ukupnom uvozu iz zemalja EFTA-e imaju sljedeći proizvodi: lijekovi, osim proizvoda iz tb 3002, 3005 i 3006 (TB 3004) od 15%; ljudska krv, životinjska krv (TB 3002) od 13%; te dijelovi prepoznatljivi kao namijenjeni isključivo ili uglavnom za mašine iz tarifnih brojeva 8425 do 8430 (TB 8431) od 6%.

Posmatrajući period od pet godina zabilježen je rast uvoza ljudske i životinjske krvi, dijelova za mašine iz tb 8425 do 8430, te cinka u sirovim oblicima.

U periodu I-IX 2017. godine, najveći doprinos na rast bh uvoza iz EFTA-e ima uvoz iz:

- Švicarske - dijelovi za mašine iz tb 8425 do 8430 (TB 8431) – 5,24 miliona KM i zabilježen je enorman rast u odnosu na isti period prošle godine gdje je vrijednost uvoza iznosila 83,62 hiljade KM;
- Norveške - cinka u sirovim oblicima (TB 7901) – 4,34 miliona KM, ↑73%;
- Švicarske - lijekova (TB 3004) – 13,21 milion KM, ↑13%.

8. ROBNA RAZMJENA BIH SA TURSKOM

Tabela 25. - Robna razmjena BiH sa **Turskom** po vrstama proizvoda

Mil.KM

God.	I-IX	IZVOZ	INDEX izvoz	UVOZ	INDEX uvoz	OBIM	DEFICIT/SUFICIT	INDEX deficit	POKRIVENOST (%)
2013	Ind.	93,28	-	319,03	-	412,31	-225,75	-	29,24
	Polj.	31,37	-	42,63	-	74,00	-11,26	-	73,58
	Ukupno	124,65	-	361,66	-	486,30	-237,01	-	34,47
2014	Ind.	92,37	99	375,83	118	468,20	-283,46	126	24,58
	Polj.	64,14	204	43,07	101	107,21	21,08	-187	148,94
	Ukupno	156,52	126	418,90	116	575,41	-262,38	111	37,36
2015	Ind.	95,15	103	430,03	114	470,98	-280,68	99	25,32
	Polj.	165,60	258	40,52	94	206,12	125,07	593	408,65
	Ukupno	260,75	167	470,55	112	731,30	-209,81	80	55,41
2016	Ind.	70,89	75	458,68	122	529,57	-387,79	138	15,45
	Polj.	185,95	112	42,75	105	228,70	143,21	114	434,99
	Ukupno	256,84	99	501,43	107	758,27	-244,59	117	51,22
2017	Ind.	94,64	134	506,50	110	601,13	-411,86	106	18,68
	Polj.	196,93	106	42,69	100	239,62	154,23	108	461,26
	Ukupno	291,56	114	549,19	110	840,75	-257,63	105	53,09

Izvor: Agencija za statistiku BiH

*Poljoprivredni i industrijski proizvodi su razvrstani po WTO

Bosna i Hercegovina je u periodu I-IX 2017. godine u Tursku izvezla robe u vrijednosti od 291,56 miliona KM, što je za 14% više u odnosu na isti period prethodne godine. Uvoz iz Turske u posmatranom periodu 2017. godine iznosio je 549,19 miliona KM i veći je za 10% u odnosu na vrijednost uvoza u istom periodu prethodne godine.

Vanjskotrgovinski deficit u robnoj razmjeni sa Turskom iznosio je 257,63 miliona KM i veći je za 5,33% u odnosu na isti period prethodne godine. Pokrivenost uvoza izvozom sa Turskom u periodu I-IX 2017. godine iznosila je 53%.

Izvoz u Tursku u periodu I-IX 2017. godine učestvuje sa 3,61% u ukupnom bh izvozu, dok uvoz iz Turske učestvuje sa 4,13% u ukupnom bh uvozu.

U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine, došlo je do rasta izvoza industrijskih proizvoda (34%), rasta uvoza industrijskih proizvoda (10%), te rasta deficita u razmjeni industrijskim proizvodima (6%).

U posmatranom periodu 2017. godine došlo je do rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda u Tursku od 6% i rast suficita u razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa Turskom od 8%.

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše **izvozili** u Tursku u periodu I-IX 2017. godine su: ulje od sjemena suncokreta, koje nije sirovo (1512 19) u vrijednosti od 53,81 milion KM; sirovo ulje od sjemena suncokreta (1512 11) u vrijednosti od 43,14 miliona KM; brašno od pšenice ili suražice (1101 00) u vrijednosti od 39,41 milion KM; svježe ili rashlađeno goveđe meso, bez kostiju (0201 30) u vrijednosti od 22,91 milion KM; te kukuruz, koji nije sjemenski (1005 90) u vrijednosti od 10,06 miliona KM.

Industrijski proizvodi koji su se najviše **izvozili** u Tursku u posmatranom periodu 2017. godine su: otpaci od željeza ili čelika, ostali (7204 49) u vrijednosti od 23,80 milion KM; dijelovi sjedala (9401 90) u vrijednosti od 22,62 miliona KM; te ostala municija, osim municije za puške sačmarice i za zračne puške (9306 30) u vrijednosti od 7,68 miliona KM.

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše **uvozili** iz Turske u periodu I-IX 2017. godine su: limuni i limete (0805 50) u vrijednosti od 4,36 miliona KM; paradajz, svjež ili rashlađen (0702 00) u vrijednosti od 4,21 milion KM; ostali proizvodi od šećera, osim žvakaćih guma (1704 90) u vrijednosti od 4,18 miliona KM, te paprike iz roda Capsicum ili iz roda Pimenta (0709 60) u vrijednosti od 2,77 miliona KM.

Industrijski proizvodi koji su se najviše **uvozili** iz Turske u posmatranom periodu 2017. godine su: T-majice, majice bez rukava i ostale potkošulje, pletene ili heklane, od pamuka (6109 10) u vrijednosti od 12,78 miliona KM; lijekovi, ostalo (3004 90) u vrijednosti od 10,56 miliona KM; te pokrivači sa florom, dovršeni od vještačkih ili sintetičkih tekstilnih materijala (5702 42) u vrijednosti od 9,28 miliona KM.

9. ROBNA RAZMJENA BIH U SEKTORU POLJOPRIVREDE

Poljoprivredno-prehrambeni sektor u BiH se u izvještajnom periodu susreo sa ponovnim barijerama u trgovini poljoprivrednim proizvodima, ovaj put od republike Hrvatske, nastavkom rješavanjem brojnih otvorenih pitanja u vezi izvoza poljoprivrednih proizvoda na inostrana tržišta, te novim uslovima u trgovini uslovljenih dodatnom liberalizacijom domaćeg tržišta. Primjena Dodatnog protokola uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju kako bi se uzelo u obzir pristupanje Hrvatske je jedan od najznačajnijih događaja za poljoprivredno prehrambeni sektor u Bosni i Hercegovini, s obzirom na dodatni nivo liberalizacije koji je omogućen za proizvode iz EU. U isto vrijeme Evropska komisija je Bosni i Hercegovini povratila povlašten status u izvozu voća ponovnim vraćanjem autonomnih trgovinskih mjera. Takođe, povećane su i kvote za izvoz vina, šećera i ribe porijeklom iz Bosne i Hercegovine. Otvaranje tržišta u principu ima pozitivan uticaj na obim trgovine i stabilizacije cijena na tržištu, mada će efekte liberalizacije i primjene dodatnog Protokola biti moguće relevantno ocijeniti tek u periodu koji predstoji, obzirom da je 2017. godina prva godina njegove primjene.

Jedan od najznačajnijih aktivnosti koja je realizovana u ovom periodu je odobrenje Vijeća evropske unije za izvoz goveđeg mesa kopnenim putem preko teritorije Evropske unije. Ovo je veoma važno, ne samo zbog pojeftinjenja postojećeg izvoza goveđeg mesa na tursko tržište, nego i zbog nastojanja da se osigura izvoz mesa i mesnih prerađevina na veliko rusko tržište, takođe korištenjem ovog ustupka Evropske komisije i prevoza mesa kopnenim putem preko teritorije zemalja članica Evropske unije. Dodatno, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je osiguralo nastavak izvoza goveđeg mesa za Republiku Tursku za tri godine što je uz rješavanje prethodnog pitanja omogućilo da prvi kamioni svježeg goveđeg mesa u julu budu izvezeni na tursko tržište upravo kopnenim putem. Kopneni transport smanjuje cijenu koštanja meza u izvozu, i u isto vrijeme daje osnovu i prostor za povećanje cijene otkupa žive stoke od poljoprivrednika.

Izvoznici voća i povrća koji plasiraju ove proizvode na tržište Hrvatske su se u jeku sezone susreli sa značajno visokom plaćanjem naknade za inspekcijski nadzor i kontrolu usklađenosti voća i povrća s tržišnim standardima prilikom uvoza iz trećih zemalja. Naime, Hrvatsko ministarstvo poljoprivrede donijelo je u julu novi pravilnik kojim se uvodi kontrola većeg broja vrsta voća i povrća uvezenih iz zemalja koje nisu članice Evropske unije, a naknada za inspekcijski nadzor povećana je za 22 puta u odnosu na domaće proizvode, što stvorilo velike probleme pri izvozu voća i povrća. Uvođenjem neopravdano visoke naknade za pregled voća i povrća iz trećih zemalja, Republika Hrvatska je uvela klasičan vid necarinskih barijera u trgovini voćem i povrćem sa trećim zemljama. Takođe, ovim Pravilnikom Hrvatska je jasno stavila u neravnopravan položaj proizvođače voća i povrća iz BiH, kao i sam proizvod iz BiH u odnosu na proizvođače i proizvod u Hrvatskoj, čime su prekršene i međunarodne trgovinske obaveze. S tim u vezi, na inicijativu ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH vođeni su intenzivni razgovori i organizovan regionalni ministarski sastanak ministara nadležnih za poljoprivredu i međunarodnu trgovinu Makedonije, Srbije i Crne Gore održanog u Sarajevu. Nakon intenzivnih konsultacija i preduzetih koraka u cilju poštovanja preuzetih principa slobodne trgovine, Republika Hrvatska je preduzela jedini mogući korak, stavljanjem van snage spornog pravilnika.

Tabela 26. - Usporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regionima

Mil.KM

Region	I-IX 2016				I-IX 2017				INDEX	
	IZVOZ	Učešće	UVOZ	Učešće	IZVOZ	Učešće	UVOZ	Učešće	IZVOZ	UVOZ
EU	253,72	35,68%	1.130,22	52,61%	289,96	36,17%	1.192,95	51,42%	114	106
CEFTA	220,51	31,01%	674,57	31,40%	246,66	30,77%	722,59	31,15%	112	107
EFTA	9,85	1,39%	2,50	0,12%	9,87	1,23%	2,23	0,10%	100	89
Uost*	185,95	26,15%	42,75	1,99%	196,93	24,56%	42,69	1,84%	106	100
Ostatak svijeta	41,14	5,78%	298,31	13,89%	58,28	7,27%	359,50	15,50%	142	121
UKUPNO	711,18	100,00%	2.148,34	100,00%	801,69	100,00%	2.319,97	100,00%	113	108

Izvor: Agencija za statistiku BiH

* Zemlje ugovora o slobodnoj trgovini (Turska)

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po WTO

U periodu I-IX 2017. godine izvoz poljoprivrednih proizvoda iznosio je 801,69 miliona KM, zatim uvoz poljoprivrednih proizvoda bio je 2,32 milijarde KM, te je zabilježen deficit u razmjeni poljoprivrednim proizvodima od 1,52 milijarde KM.

U posmatranom periodu 2017. godine u odnosu na isti period prethodne godine, izvoz poljoprivrednih proizvoda je povećan za 13%, dok je uvoz povećan za 8%, što je dovelo do rasta deficita od 6%.

Pokrivenost uvoza izvozom BiH u razmjeni poljoprivrednim proizvodima iznosila je 35%.

Posmatrano po regijama, u periodu I-IX 2017. godine izvoz poljoprivrednih proizvoda u EU je povećan za 14%, uvoz poljoprivrednih proizvoda iz EU je povećan za 6%, te je zabilježen rast deficita u razmjeni poljoprivrednih proizvoda sa EU od 3%. U posmatranom periodu 2017. godine izvoz poljoprivrednih proizvoda u EU učestvuje sa 36% u ukupnom bh izvozu poljoprivrednih proizvoda, a uvoz poljoprivrednih proizvoda iz EU učestvuje sa 51% u ukupnom bh uvozu poljoprivrednih proizvoda. U razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa EU pokrivenost uvoza izvozom u periodu I-IX 2017. godine iznosila je 24%.

U robnoj razmjeni sa zemljama CEFTA-e u periodu I-IX 2017. godine, zabilježen je rast izvoza poljoprivrednih proizvoda za 12%, zatim rast uvoza za 7%, te rast deficita od 5%. U posmatranom periodu 2017. godine izvoz poljoprivrednih proizvoda u CEFTA-u učestvuje sa 31% u ukupnom bh izvozu poljoprivrednih proizvoda, a uvoz poljoprivrednih proizvoda iz CEFTA-e učestvuje sa 31% u ukupnom bh uvozu poljoprivrednih proizvoda. U razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA-om pokrivenost uvoza izvozom u 2017. godini iznosila je 34%.

Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz EFTA-e smanjen za 11%. Bosna i Hercegovina sa zemljama EFTA-e je u posmatranom periodu 2017. godine ostvarila suficit u robnoj razmjeni

poljoprivrednim proizvodima u vrijednosti od 7,64 miliona KM, te rast suficita od 4%. U razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa EFTA-om pokrivenost uvoza izvozom u posmatranom periodu 2017. godine iznosila je 442%.

U periodu I-IX 2017. godine u odnosu na isti period 2016. godine, došlo je do rasta izvoza poljoprivrednih proizvoda u Tursku (UoST) od 6% i rasta suficita u razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa Turskom od 8%. Pokrivenost uvoza izvozom BiH u razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa Turskom iznosila je 461%.

STATISTIČKI DODATAK

Izvoz BiH po zemljama EU

Mil.KM

R. br.	DRŽAVA	I-IX 2016		I-IX 2017		INDEX
		Vrijednost	Učešće	Vrijednost	Učešće	
1	AUSTRIJA	550,52	11,01%	679,45	11,68%	123,42
2	BELGIJA	35,35	0,71%	40,97	0,70%	115,90
3	BUGARSKA	67,34	1,35%	58,35	1,00%	86,65
4	CIPAR	2,14	0,04%	0,64	0,01%	30,03
5	ČEŠKA	103,99	2,08%	118,01	2,03%	113,48
6	DANSKA	10,74	0,21%	12,96	0,22%	120,67
7	ESTONIJA	4,06	0,08%	1,86	0,03%	45,88
8	FINSKA	1,26	0,03%	1,90	0,03%	151,00
9	FRANCUSKA	114,74	2,30%	140,34	2,41%	122,31
10	GRČKA	7,67	0,15%	10,93	0,19%	142,57
11	HRVATSKA	722,47	14,45%	945,62	16,26%	130,89
12	IRSKA	0,16	0,00%	0,16	0,00%	103,23
13	ITALIJA	831,46	16,64%	908,30	15,61%	109,24
14	LATVIJA	0,80	0,02%	1,88	0,03%	233,63
15	LITVANIJA	1,34	0,03%	11,61	0,20%	864,21
16	LUKSEMBURG	46,40	0,93%	51,99	0,89%	112,05
17	MAĐARSKA	148,84	2,98%	182,56	3,14%	122,65
18	MALTA	0,59	0,01%	0,19	0,00%	31,79
19	NIZOZEMSKA	146,64	2,93%	189,73	3,26%	129,39
20	NJEMAČKA	1.118,12	22,37%	1.185,97	20,39%	106,07
21	POLJSKA	73,23	1,47%	95,42	1,64%	130,29
22	PORTUGAL	2,81	0,06%	2,36	0,04%	84,13
23	RUMUNIJA	100,21	2,00%	120,70	2,08%	120,45
24	SLOVAČKA	104,91	2,10%	109,19	1,88%	104,08
25	SLOVENIJA	587,18	11,75%	716,79	12,32%	122,07
26	ŠPANIJA	116,02	2,32%	104,96	1,80%	90,47
27	ŠVEDSKA	61,12	1,22%	71,89	1,24%	117,61
28	UK	37,99	0,76%	52,13	0,90%	137,23
Ukupno EU		4.998,10	100,00%	5.816,87	100,00%	116,38

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Uvoz BiH po zemljama EU

Mil.KM

R. br.	DRŽAVA	I-IX 2016		I-IX 2017		INDEX
		Vrijednost	Učešće	Vrijednost	Učešće	
1	AUSTRIJA	409,17	5,58%	462,35	5,68%	113,00
2	BELGIJA	98,77	1,35%	103,52	1,27%	104,81
3	BUGARSKA	102,56	1,40%	100,68	1,24%	98,17
4	CIPAR	2,24	0,03%	2,64	0,03%	118,10
5	ČEŠKA	193,01	2,63%	247,16	3,04%	128,06
6	DANSKA	21,51	0,29%	124,80	1,53%	580,07
7	ESTONIJA	2,48	0,03%	2,90	0,04%	117,01
8	FINSKA	10,43	0,14%	15,89	0,20%	152,29
9	FRANCUSKA	256,03	3,49%	273,84	3,37%	106,96
10	GRČKA	138,17	1,88%	147,07	1,81%	106,44
11	HRVATSKA	1.178,84	16,07%	1.314,39	16,15%	111,50
12	IRSKA	30,32	0,41%	35,68	0,44%	117,69
13	ITALIJA	1.382,91	18,85%	1.511,83	18,58%	109,32
14	LATVIJA	4,71	0,06%	4,06	0,05%	86,17
15	LITVANIJA	5,80	0,08%	6,07	0,07%	104,68
16	LUKSEMBURG	5,18	0,07%	5,61	0,07%	108,43
17	MAĐARSKA	294,75	4,02%	327,96	4,03%	111,27
18	MALTA	20,60	0,28%	20,46	0,25%	99,32
19	NIZOZEMSKA	170,85	2,33%	196,60	2,42%	115,07
20	NJEMAČKA	1.485,74	20,25%	1.547,17	19,02%	104,13
21	POLJSKA	346,84	4,73%	401,07	4,93%	115,64
22	PORTUGAL	23,68	0,32%	27,15	0,33%	114,63
23	RUMUNIJA	130,30	1,78%	140,66	1,73%	107,95
24	SLOVAČKA	101,54	1,38%	104,53	1,28%	102,94
25	SLOVENIJA	615,96	8,40%	687,50	8,45%	111,61
26	ŠPANIJA	127,26	1,73%	138,18	1,70%	108,58
27	ŠVEDSKA	76,25	1,04%	71,66	0,88%	93,98
28	UK	100,80	1,37%	114,75	1,41%	113,84
Ukupno EU		7.336,68	100,00%	8.136,15	100,00%	110,90

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Deficit BiH po zemljama EU

Mil.KM

R. br.	DRŽAVA	I-IX 2016		I-IX 2017		INDEX
		Vrijednost	Učešće	Vrijednost	Učešće	
1	AUSTRIJA	141,35	-6,04%	217,10	-9,36%	153,59
2	BELGIJA	-63,42	2,71%	-62,55	2,70%	98,62
3	BUGARSKA	-35,22	1,51%	-42,33	1,83%	120,19
4	CIPAR	-0,10	0,00%	-2,00	0,09%	2026,41
5	ČEŠKA	-89,02	3,81%	-129,14	5,57%	145,08
6	DANSKA	-10,78	0,46%	-111,85	4,82%	1037,78
7	ESTONIJA	1,58	-0,07%	-1,04	0,04%	-65,42
8	FINSKA	-9,17	0,39%	-13,98	0,60%	152,47
9	FRANCUSKA	-141,28	6,04%	-133,50	5,76%	94,49
10	GRČKA	-130,50	5,58%	-136,14	5,87%	104,32
11	HRVATSKA	-456,38	19,52%	-368,77	15,90%	80,80
12	IRSKA	-30,16	1,29%	-35,52	1,53%	117,77
13	ITALIJA	-551,45	23,58%	-603,53	26,02%	109,44
14	LATVIJA	-3,90	0,17%	-2,18	0,09%	55,86
15	LITVANIJA	-4,46	0,19%	5,54	-0,24%	-124,36
16	LUKSEMBURG	41,22	-1,76%	46,38	-2,00%	112,51
17	MAĐARSKA	-145,91	6,24%	-145,40	6,27%	99,65
18	MALTA	-20,01	0,86%	-20,27	0,87%	101,32
19	NIZOZEMSKA	-24,21	1,04%	-6,86	0,30%	28,35
20	NJEMAČKA	-367,62	15,72%	-361,20	15,57%	98,25
21	POLJSKA	-273,60	11,70%	-305,65	13,18%	111,71
22	PORTUGAL	-20,88	0,89%	-24,79	1,07%	118,73
23	RUMUNIJA	-30,09	1,29%	-19,95	0,86%	66,30
24	SLOVAČKA	3,37	-0,14%	4,67	-0,20%	138,61
25	SLOVENIJA	-28,78	1,23%	29,29	-1,26%	-101,79
26	ŠPANIJA	-11,24	0,48%	-33,22	1,43%	295,67
27	ŠVEDSKA	-15,13	0,65%	0,23	-0,01%	-1,51
28	UK	-62,81	2,69%	-62,62	2,70%	99,69
Ukupno EU		-2.338,58	100,00%	-2.319,28	100,00%	99,17

Izvor: Agencija za statistiku BiH